

PLANTERNES LIV

Forsøgsrapport

2025

Jakob Bentsen

Dette er rapporten om et forsøg, som skiftede karakter flere gange undervejs. Materialet, der blev indsamlet, overvejet og studeret i forløbet, kan bedst samlingens med en buket blomster, plukket i de forskellige landskaber forsøget førte mig igennem, og som jeg hermed videregiver med mine bedste ønsker.

Forsøgsrapport for Planternes Liv

Indhold

Oplysninger om forsøget	s. 4
Forsøgsansøgningen	s. 5
Hvordan forsøget opstod og skiftede retning	s. 6
inspiration	s. 7
i mellemtiden skiftede forsøget retning, igen	s. 12
Træet	s. 19
Forberedelse til præsentationen af forsøget	s. 24
Platformen	s. 26
Konklusion	s. 33
Efter Forsøget	s. 34
Anvendt Litteratur	s. 35

Oplysninger om forsøget

Forsøgsansvarlig

Jakob Bentsen

Kontaktoplysninger

jakob_bentsen@yahoo.dk

+45 28592338

Faglig baggrund

Skuespiller, billedkunstner

Forsøgets hovedspørgsmål

Hvordan legemliggør vi planter og planternes liv?

Forsøgets tidsplan

2. – 8. juni 2025

Forsøgs ansøgningen

Forsøget blev til og ansøgningen skrevet i samarbejde med performeren Linh Le fra Becoming Species: et klimaaktivist performance kollektiv bestående af 10 medlemmer, der forvandler sig til andre arter for at forstærke naturens stemmer i vor tids biodiversitetskrise. Deres faglige baggrund spændte fra dans og teater over naturterapi, antropologi, design, human økologi m.v..

Billedet af Becoming Species der fulgte med forsøgsansøgningen

Som fremgangsmåde blev anført:

Vi er inspireret af biologen Donna Haraway og hendes tænkning inden for at skabe multiartslige alliancer og at forbinde sig med andre arter samt filosofen Emanuele Coccias bog *The Life of Plants*. Arbejdsmetode er både at lade sig blive inspireret af teoretiske tekster og arbejdet med at observere naturens kræfter og kunne overføre det til kropslig legemliggørelse, at identificere sig med planter og undersøge deres livscyklus og samarbejde med andre arter. Vi giver os hen til deres måde at være i verden på og lader det ubevidste, intuitive få mere plads og derigennem opdage åbninger, der kan lede til uopdagede udtryk. Praktiske erfaringer med at legemliggøre væsner, også i en mere abstrakt form, læner sig op ad erfaring med Mummenschanz arbejdet med materialer, som kan være alt fra en pind til store stykker plastic.

Forventningerne til forsøget var: at søge et fysisk visuelt sprog, der også kan blive til præcise udtryk, der kan forstås af et publikum. Og at skabe smukke interessante billeder samt stemninger, der kan få folk til at føle sig forbundet med planter, og på trods af de abstrakte udtryksformer, kan mærke en form for genkendelse og forståelse.

Formidling af forsøget: Vi vil gerne vise 15-20 minutter af vores forsøg på den åbne platform i juni.

Den ønskede tidsplan for forsøget med gruppen var oprindeligt to dage om ugen i perioden fra 30. april til 4. juni.

Hvordan forsøget opstod og skiftede retning

De første ideer til et samarbejde startede i februar 2025 med at Linh Le fra performance gruppen Becoming Species henvendte sig og spurgte, om jeg ville lave en maskeworkshop med dem, hvor vi kunne fremstille dyre- og plantermasker, samt arbejde med deres bevægelser og udtryk. Et arbejde som de ville kunne tage med og brug i deres udendørs performance aktioner.

Det skulle være nu, før sommeren, hvordan kunne det lade sig gøre?

Sidst i februar aftalte vi at lave et lidt kortere forløb som forsøg på Forsøgsstationen, hvor vi ville koncentrere os om Planternes Liv.

Vi skriver ansøgningen ud fra en forhåbning om at gruppen kan mødes to gange om ugen fra midten af april til begyndelsen af juni.

Men vi er for sent ude, vores muligheder for at få lokaler er 8 dage i juni.

Det viser sig at ingen, udover Linh og jeg selv, ville kunne være der regelmæssigt i den periode, enkelte siger, de vil komme forbi en dag eller to.

Noter fra et møde den 16. april:

Vi satser nu på en meget løs skruktur, hvor vi ikke er afhængige af at nok dukker op.

Vi behøver ikke, at det er en udvikling, hvor hver dag bygger videre på den foregående.

En ikke lineær udvikling, hvor det er mindre vigtigt hvem der deltager.

Research – en pakke til videre brug.

Flere noter fra samme dag:

Et forsøg på et forsøg.

How to approach the life of plants/ and how to live it with the human body /

Two or more people / Hand to foot / Growing. / Up on a table – up a latter /

Down along the floor / In "Camera" on the wide wall shelf / down and up / Sight specific.

Inspiration

Fordi vi fremhævede Donna Haraway og Emanuele Coccia i forsøgsansøgningen, gik jeg straks i gang med dem, hvilket blev retningsgivende for forsøget. Jeg blev hurtigt fanget af Emanuelle Coccias udlægning af, hvordan planterne er garanter for atmosfæren og dermed livet, som vi er indlejret i.

Med Donna Haraway¹ var det anderledes, ikke at hun ikke er spændende med sine koblinger f.eks. mellem havets intelligente tentakel dyr og cat's-cradle snore-spillet, der er kendt over hele verden, mest praktiseret af kvinder (men jeg har selv gjort det), Haraway peger på det som en måde at tænke på – *"The practice of tentacular thinking."* – og meget anderledes end den geometriske tænkning, hvor (i udgangspunktet) mænd lader som om de er den neutrale gud, der gennemskuer alting og udlægger sandheden.

"...being alive on earth is a question of symbioses, of becoming with."

Hun siger om sig selv: *"I have located myself in recent years, in a way for my whole life, in the contact zones between political activism, biological sciences and artistic practices both visual and narrative practices"*.

Donna Haraways positioner og spring mellem flere videnskaber, et geopolitisk blik, kunst, politik, og historisk bevidsthed, gør det nødvendigt at spænde sikkerhedsselen for at kunne følge med. Hun har også skrevet Science Fiction, men for mig bliver det lidt for udspekuleret. Til gengæld overrasker hun igen og igen med præcision og klarhed – bare hendes filmtitel: "Storytelling for Earthly Survival" er slående hun tilføjer: *"Some of the best thinking is done by storytelling"*.

På sin egen måde griber hun langt ind i forsøget.

¹ Donna Haraway: Situeret Vide. Forlaget Mindspace. 2018.

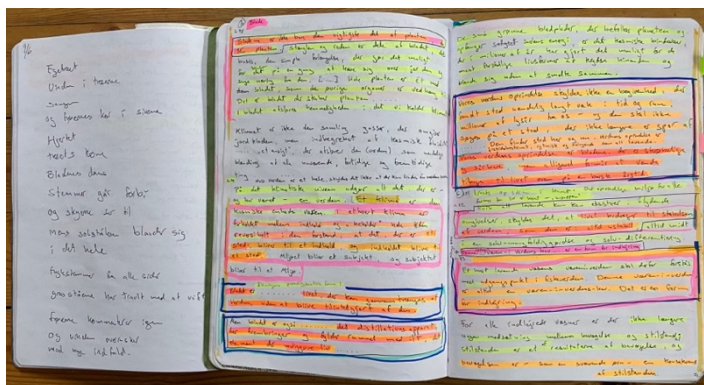
Et Cyborg Manifest. Forlaget Mindspace. 2020.

Staying with the Trouble, lectures at the San Francisco Art Institute, 2017 (Youtube)

Storrytelling for Earthly Survival. Icarus Film, 2016 (Youtube)

Emanuele Coccias bog, Planternes Liv,² blev et vigtigt pejlemærke igennem hele forsøget. Lige fra starten fyldte jeg både den danske og engelske udgave med understregninger og bogmærker, samt mine notatbøger med citater, fordi læsningen af den pegede direkte imod nogle erfaringer og observationer, jeg selv havde gjort, som jeg syntes, det ville være meningsfuldt at tage med i forsøget. Og fordi jeg igennem forsøget, blev ved med at vende tilbage til bogen, Planternes Liv, har jeg valgt en længere række af Coccias citater ud:

"Planterne er den metafysiske transfiguration af Jordens kredsløb om Solen Og hvad mere er, får Solen til at leve på Jorden: De transformerer Solens åndedrag – dens energi, dens lys, dens stråler – til selve de legemer der bebor planeten, omdanner alle jordiske organismers levende kød til solmaterie.... Jorden bliver en stjerne, der suger næring af Solen og skaber sig selv af lys.

Fra mine forsøgs notesbøger med Coccia citater i midten og til højre og mine egne notater til venstre.

Bladet

Hvis vi går til planterne for at finde ud af, hvad verden er, er det fordi, det er dem der gør verden.

Bladet er ikke bare den vigtigste del af planten, det er planten. Stænglen og roden er dele af bladet, dets basis, den simple forlængelse, der gør det muligt for det på en gang at hæve sig over jorden og suge næring fra den.

Bladet er.... livet, der gennemtrænges af verden, uden at blive tilintetgjort af den.

Men bladet er også.... det destillationsapparat, der frembringer og fylder rummet med ilt, det element der muliggøre liv....

De små, grønne bladplader, der befolker Planeten og opfanger solens energi, er det kosmiske bindevæv, der i millioner af år har gjort det muligt for de mest forskelligartede livsformer at krydse hinanden og blande sig uden at smelte sammen.

Vores verdens oprindelse skyldes ikke en begivenhed, der fandt sted uendeligt langt væk i tid og rum, millioner af år fra os – og den skal heller ikke søges på et sted, der ikke længere findes noget spor af. Den finder sted her og nu. Verdens oprindelse er årstidsbestemt, rytmisk og svingende som alt levende....

Vores verdens oprindelse er bladene, der er skrøbelige og sårbare, men alligevel formår at vende tilbage til livet oven på en barsk årstid.

Hele den levende del af verden er forbundet med den grønne del af livet med et direkte ubrydeligt bånd.

(Igennem bladene bliver) fotosyntesen et vældigt atmosfærisk laboratorium, hvor solenergien transformeres til levende materie. I et bestemt perspektiv har planterne aldrig forladt havet, men overført det til steder, hvor det ikke fandtes før. De har omskabt universet til et gigantisk atmosfærisk hav og overført deres marine sædvaner til alle andre væsner. Fotosyntesen er dermed ikke andet end en kosmisk proces, der gør universet

² Emanuele Coccia, Planternes Liv, Blandingsens Metafysik, Hans Reitzels forlag, 2022.

flydende, en af de bevægelser, der medfører skabelsen af det flydende på Jorden, får Jorden til at trække vejret og fastholder den i en dynamisk spændingstilstand.

Indlejring, Åndedræt, Alting er i Alting

Vi bebor ikke jorden, vi bebor atmosfæren. Vi er indlejret i den lige som fisk er indlejret i havet.

Faktisk er vi aldrig holdt op med at være fisk.

At trække vejret er at være indlejret i et miljø, der gennemtrænger os på samme måde og lige så intenst, som vi gennemtrænger det. Planten er således indbegrebet af indlejring.

....indlejringen (er) først og fremmest en handling, hvor subjekt og omgivelserne, kroppen og rummet, livet og miljøet gennemtrænger hinanden, hvor det ikke længere er muligt at skelne mellem dem fysisk og rummeligt.

....det at gennemtrænge det omgivende miljø er også at lade sig gennemtrænge af det. I ethvert indlejnings rum, er det at handle og blive udsat for noget, aktivt og passivt, formelt set umuligt at skelne fra hinanden.

Rum og Krop, der gennemtrænger og griber ind i hinanden hinanden. Se rapportens sidste side. Tegning, Jakob Bentsen.

Vi er i Verden takket være åndedraget.

At være i Verden er altid ensbetydende med ikke at dele identitet, men at dele det samme åndedrag.

At drage ånde er at kende Verden og lade sig gennemtrænge af den og dens ånd, at krydse den og for et kort øjeblik blive det sted, hvor Verden oplever sig selv.

Man kan kun ånde Verden.

At trække vejret er at lade sig gennemtrænge af verden for at omdanne verden til noget der også er skabt af vores åndedrag. Alting trækker vejret, og alting er åndedrag fordi alle ting og levende væsner gennemtrænger hinanden.

At kende verden er at ånde den.... Verden smager af åndedrag.

Alting er i alting.... Vi er i noget med lige så stor intention og kraft som det er i os. Når vi ånder ind, åbner vi os for verden – verden er i os – og når vi ånder ud projicerer vi os ud i verden, vi er i....

Verden er ikke et sted, men indlejring af alting i alt andet,...

Indlejring er kun muligt, hvis alting er i alting, og det betyder, at ethvert fysisk fænomen frembringes som en indlejring og udspringer af indlejring.

At leve, opleve eller være i verden betyder altså at lade sig gennemtrænge af alting.

Når vi trækker vejret.... er vi afhængige af andres liv....

.... den kendsgerning at livet altid er sine egne omgivelser og derfor cirkulerer fra krop til krop, fra subjekt til subjekt, fra sted til sted.

(Atmosfæren) Den omgiver os og gennemtrænger os, men vi er knapt nok bevidste om det.

... kun en del af livet, nemlig de grønne planter, der indeholder klorofyl, gør direkte brug af solstrålingen.

Hele den levende verden er forbundet med den grønne del af livet ved et direkte ubrydeligt bånd.

Atmosfæren er ikke noget der føjer sig til verden, men verden som en blanding, i hvis indre alting ånder.

Rødderne

Det er hævet over enhver tvivl at, alt på Jorden kun eksisterer på grund af Solen. Roden gør det muligt for Solen – og for livet – at trænge ned i planetens marv, at udbrede Solens virkning til Jordens dybeste lag, at gøre Solen – en stjerne, der frembringer os – og dens forvandlende krop til en del af Jordens kerne.

Det er på tværs af rodsystemet, at en plante søger at skaffe sig størstedelen af informationerne om både sin egen og det omgivende miljøes tilstand.

Rødderne omdanner jorden og den underjordiske verden til et rum for åndelig kommunikation. Den mest faste del af jorden forvandler sig takket være rødderne til en gigantisk planetarisk hjerne Takket være rødderne eksisterer intelligensen i mineralsk form i en ubevægelig verden uden sol.

Grasstree (Thuulu) Everywhere 2005. Evelyn Sandy. Fra Our Way, Contemporary Aboriginal Art fra Lockhart River 2007.

Her har jeg indtryk, at rødderne, der er afbillede, er intelligente væsner, der kommunikerer i jordens netværk.

Det er som om planten lever to liv på en gang: det ene luftigt, badet og indlejret i lys,.... det andet mulmsort, mineralsk og skjult... Disse to liv afløser ikke hinanden og udelukker heller ikke hinanden, men er et enkelt individs væren, det eneste individ der forener himlen, stenen og lyset, vandet og solen i sin krop og sansning for derved at blive et billede på verden i sin totalitet. Allerede i plantens krop er alting i alting: Himlen er i jorden, jorden skubbes op mod himlen, luften gør sig selv til en krop og en forlængelse, der på sin side blot er et atmosfærisk laboratorium.

Roden er som en sekundær krop, hemmelig, eksotisk og latent – en antikrop, en anatomisk antimaterie, der punkt for punkt foretager en omvendt spejling af alt det, den anden krop gør, og som presser planten op over jorden, stik modsat den retning, roden selv arbejder i.

Forestil dig, at der til hver af dine kropsbevægelser svarer en bevægelse, der går i modsat retning. Forestil dig, at dine arme, din mund og dine øjne har en række antitetiske "tvillinger", der tilsammen spejler den materie, der definerer din verdens beskaffenhed –

Jorden er kun halvdelen af plantens tvilling krop.... Den kan kun forstås i relation til sin anden halvdel.

Blomsten

Den er først og fremmest en attraktor: i stedet for at bevæge sig i retning af verden tiltrækker den verden. Takket være blomsten bliver plantelivet skuepladsen for en eksplosion af farver og former og for erobringen af fremtoningens domæne. Sex, form og fremtoning smelter sammen i blomsten. ...

Formerne og fremtoningerne skal ikke kommunikere en mening eller et indhold, men skabe kontakt mellem væsner, der er forskellige ikke blot med hensyn til køn (hanner og hunner indenfor samme art), men også i henseende til art ontologisk domæne (planter i forhold til insekter, hunde, mennesker o.s.v.)...

Hos blomsten holder kønsakten op med at være et redskab for individuel narcissisme og bliver i stedet en kondensations- og blandingsøkologi, eftersom individet gør verden og hele verden nedkommer med det nye individ.... Der er intet privat eller skjult ved kønsakten.... Sex er på engang det mest jordiske og kosmiske der findes.”

Georgia O'Keeffe, *Mable and Cedar, Lake George*. 1920. Georgia O'Keeffe Museum, Santa Fe, New Mexico. Desværre kan jeg ikke lige finde et godt eksempel på hendes blomster. Så her er nogle meget nærværende og sensuelle træer.

Med hensyn til plante-passion indtager Georgia O'Keeffe en unik position i billedkunsten. Hendes sensuelle og helt nære forståelse af planternes og blomsternes kraft og den utvetydige måde hun giver udtryk for det på, nærmest som om hun selv var inde i det hun maler. Der er ingen distance og ingen nedlæthed.

O'Keeffe har et sted fortalt hvordan hun måtte konstruere et særligt staffeli placeret vandret over hende, så hun kunne ligge under træet om natten og male stammen, grenene og kronen op mod nattehimmelen. Et andet sted har hun fortalt at hun mange gange malede sine billeder nøgen, fordi (tror jeg hun sagde) at det gav mere indlevelse og følelsen af at noget var på spil. Og for mig er det bemærkelsesværdigt, hvor fysiske Georgia O'Keefes billeder er at se på.

Georgia O'Keeffe *The Lawrence Tree*. 1929. Wadsworth Atheneum, Hartford, Connecticut. Begge billeder er fra bogen: Carr, O'Keeffe, Kahlo, by Sharyl Rohlfen Udall.

I mellemtiden skiftede forsøget retning, igen

Efterhånden som ugerne gik blev det klart for Linh, hvor vigtigt konkret politisk arbejde var for hende. Hun var med til at starte et nyt parti og vores 8 sammenhængende dage på Forsøgsstationen i juni, var for mange, vi måtte tage nogle ud. For mig var de 8 dage for lidt, jeg havde allerede selv booket flere.

Fra mine notater den 14. maj, kan jeg læse, at Linn spørger, hvordan vi får krigen ind i projektet?

"Kunstens job," siger hun "er at give stemme til dem der ikke bliver hørt..."

Jeg er en moderne slave – hvilken kunst kan jeg blive ved med at lave?"

Det leder til, at hun forlader projektet.

Hvad nu, tænkte jeg, er det overhovedet værd at gå videre –
og hvis jeg vil, med hvad?!

Under det spørgsmål ligger nogle andre, som jeg vender.

Det ene er spørgsmålet om teater og politisk arbejde – eller måske teater som politisk arbejde?

Det andet er mit eget forhold til plantelivet, der indeholder følelsesmæssige tilknytninger, som, jeg undrer mig over, har så få spejlinger i kulturlivet, i tidens klima-kamp og klima-bevidsthed.

Lad mig starte med det første.

Forbindelsen mellem politik og teater blander sig på fascinerende måder igennem historien. I min tid og karriere, fra slutningen af 60'erne, var politiskteater en af de hotteste udtryksformer, og Dario Fo var en af de største stjerner både med sin egen smittende optræden og hans stykker, som f.eks.: Arbejderen kender 300 Ord Arbejdsgiveren 1000: derfor er han Arbejdsgiver" (L'operaio conosce 300 parole, il padrone 1,000: per questo lui è il padrone, 1969). Hans direkte måde at formidle politiske budskaber på, var et stort forbillede, og, i kraft af Dario Fos vid og timing, også underholdende.

Mange af tidens teatergrupper spejlede sig også i Bertold Brecht, der tit omskrev sine nøglekonflikter i metaforisk form, for at komme uden om politiskbelærende tørhed og for at tydeliggøre en konflikts magttema, som f.eks. i Die Dreigroschenoper, som kan være en saftig teatralisk oplevelse, især når Verfremdungseffekt er doseret med indsigt og behændighed.

Min egen fascination i den forbindelse var Federico Garcia Lorca, hvor de politiske linjer er mindre direkte. Optil og under den Spanske Borgerkrig tog "La Baraca", som vist betragtes som en amatørteatergruppe, rundt og spillede Lorcas poetisk-dramatiske og tit tragiske stykker i kampen mod fascismen. Og at det kunne give mening i den verserende konflikt, har altid fascineret mig.

Jeg har oplevet at sidde og klæde om i en garderobe på det gamle teater i Pamplona, hvor La Baraca spillede Lorcas: Blodbryllup i 1936 (det år Lorca blev skudt af Francos soldater), mens jeg så ud af vinduet mod tyrefægterarenaen bagved – men det må være en historie til en anden gang. Her vil jeg gerne dvæle ved hans dramatiske digt "Søvnægnerballaden", som, selv om det ikke er et teaterstykke, er interessant i denne sammenhæng. Det dramatiske digt handler om Smugleren, der en nat kommer dødelig såret til et hus og beder, tikker, kvinden på balkonen, om han må komme op og ind for at dø. Bemærkelsesværdigt, er det, at Søvnægnerballaden starter med at introducerer atmosfæren, der indlejrer og bærer os igennem hele livet, også når vi skal dø. Digtet starter:

*"Grøn, hvor jeg elsker dig, grøn. / Grøn vind. Grønne grene. / Skibet på havet /
og hesten på bjerget."*

"Grøn hvor jeg elsker dig, grøn"

kommer igen digtet igennem, også i variationer:

"Med skyggen omkring kjolelivet / Drømmer hun på balkonen / Grønt kød, grønt hår ...

*"Min ven" kalder han op, "hvor ville jeg gerne dø / Sømmeligt i en seng,
Af stål, hvis det lod sig gøre, / Med lagner af hollandsk lærred..."*

"Men" siger hun "jeg er ikke mere mig selv, / og mit hus er ikke mere mit eget!"

Og til sidst:

*"Drukne civilgardister / Dundrede på porten. / Grøn hvor jeg elsker dig, grøn.
Grøn vind. Grønne grene. / Skibet på havet. Og hesten på bjerget."³*

³ Fra Iljtsch Johannsens oversættelse af Zigøjnerballader, Federico Garcia Lorca, Gyldendal 1965

Det andet spørgsmål jeg havde omkring min interesse og muligheder for at fortsætte forsøget alene, gik på en forbindelse jeg havde mærket igennem læsningen af Coccias Planternes Liv.

I forskellige perioder i mit liv, har jeg søgt mod en større forståelse af vores grundlæggende tilhørsforhold i livet (til livet?); jeg følte at de er så mange definitioner og retninger herfor, der mest af alt handler om tro, om personlig stolthed og meget lidt om konkrete eller praktiske erfaringer.

Jeg havde behov for at undersøge, hvad det var for noget. For hvis det overhovedet var muligt, så ville jeg foretrække, hvis dette noget kunne fortælle mig det selv, i stedet for hele tiden at ty til andres overbevisninger, traditioner og trosretninger.

Efter en periode i midten af 1990'erne, hvor jeg havde arbejdet med faste, mest fordi jeg undrede mig over min egen opvækst med de tre traditionelle måltider, morgen, middag, aften, og derudover skulle der også helst være formiddagskaffe med en syltetøjsmad, og eftermiddagste med ostemad plus aftenkaffe med et eller andet til. Så da jeg opdagede, at jeg kunne faste, føltes det som en befrielse, der selvfølgelig havde udfordringer, men også at fasen kunne bringe en anden følelse af "væren" frem og en uventet sensitivitet.

Min læsning af indfødte folk⁴, der tog ud og sad et øde sted, fastede og lyttede til verdens væren med hele deres væsen, gav mening for mig, som en måde at søge kontakt på med det der er – uden om os – inde i os – eller hvor det nu er – det er – det der er – som vi kan fornemme.

Fra 1994 tog jeg ud på en række vision-quest inspirerede udflugter. På det tidspunkt boede jeg sammen med min familie lige op ad Rold Skov i Nordjylland. Og det var her jeg startede med at sætte mig ud et sted i skoven i 3 dage og 3 nætter. Jeg havde på forhånd bragt vand ud til stedet og havde sovepose, liggeunderlag og notes-grej med. Stedet jeg havde udvalgt, blev jeg på.

Der er mange definitioner af de større sammenhænge, vores liv indgår i, definitioner hvor ordlyden, bliver tillagt afgørende værd. Men væren er også ordløs. Så hvad ville der ske, når jeg bare satte mig åben ud?

Noget der tidligt slog mig på disse udflugter, eller rejser ind i væren sammen med skoven, var hvor tæt vi er forbundne, hvor meget vi er sammen i atmosfæren. Og det var klart, at vi er her i luftlaget rundt om jorden, på samme måde som fisken er i vandet, selv om vi for det meste

⁴ F.eks. The Book of the Vision Quest, Steven Forster with Meredith Little

ignorerer det og lader som om vi er her, hver i sær, helt alene. Jeg kom tilbage med en dyb oplevelse af at være en del af alt levende, og at vi alle er direkte kædet sammen med hinanden.

Når jeg sad for mig selv i skoven, gav det sig udtryk på forskellige måder.

En gang, hvor jeg sad i en lille rund lysning med et lærketræ i midten. Hvor vi længe delte åndedræt. Min udånding bliver opslugt, forsvinder ind i dig. Din udånding når ind i min kærne og nærer mig. Jeg skrev:

Dine bløde nåle kærtegner mig

jeg drikker din ånde

du drikker min

vi er flettet sammen

og fordrukne

i hinanden.

Senere kom en hugorm, brun, med siksak-mønster og lige så lang som min arm og betragtede mig indgående. Hun var altid et nyt sted, hvis jeg havde kigget væk. Andre gange syede hun sig selv igennem det tykke græs. Indunder. Opover. Indunder. Op. Med et blik så stærkt som tilhørte det et meget større rovdyr. Hun kom aldrig tættere på. Og ikke ned i min sovepose om natten. Pladsen var delt imellem os. Som om vi hver i sær gjorde os umage med at overholde en aftale.

En erfaring blev, at tegn og hændelser, der kan synes vigtige, tit sker ved siden af eventuelle forventninger og ved siden af der, hvor opmærksomheden er rettet.

Og så gælder det, for mig at se, om at kunne tage det ind.

En anden gang hvor jeg var i Sverige og sad, igen fastende, ved en sø i tre døgn, mødte jeg på tilbagevejen et egetræ med en flænge i stammen, stor nok til at jeg kunne lirke mig ind og opleve træet indefra, mens jeg blev klemmt, når vinden bevægede grenene.

Oplevelserne satte spor. Jeg begyndte at meditere hver dag og min vejrtrækning blev mere nærværende. Igen bliver jeg slået af Coccias udsagn om åndedrættet og udtalelser som:

Vi er i Verden takket være åndedrættet. At drage ånde er... for et kort øjeblik at blive det sted, hvor Verden oplever sig selv. Verden smager af åndedrag.

Jeg husker fra den periode, hvor jeg sad i huset i Skørping og mediterede, hvor overrasket jeg blev over at mærke lungernes længsel.

Fra mine noter dengang (1995):

Nydelystne og grådige, som lommer af rent kød, udvider mine lunger sig om luften og suger ilt ind til det syngende blod.

Når det er nok standser de og vender bevægelsen, trænger sig sammen og sluser den brugte luft retur, ud – med dvælende behag.

Pause, uden behov (den mindste evighed jeg kender).

Og så kommer det der virkelig undrer mig, og det er den svulmende lyst, hvormed lungerne suger en ny frisk luftstrøm ind.

Mine spørgsmål, da jeg skal beslutte, om jeg vil fortsætte med forsøget, går også på om det er værd, at gøre det alene. Men emnet optager mig så meget, at det virker forkert at vende om nu. Overvejende sidder jeg tilbage med en fornemmelse af, at der mangler noget i vores kultur, mangler klare udtryk, kunstneriske og følelsesmæssige udtryk, for vores symbiose med plantelivet og for planternes generøse måde, at holde hele vores verden i gang på.

Men hvordan kunne sådanne udtryk se ud?

Det bliver klart for mig, at det når jeg ikke at finde ud af, og at dette i sandhed ville blive:

Et forsøg på et Forsøg.

I min notesbog fra den 5. juni opsummerer jeg:

Planternes Liv startede som et forsøg for en gruppe performere desværre havde gruppen for travlt i dette forår...

Men spørgsmålet lever stadigvæk, hvordan kan plantelivet udtrykkes, og hvor mange forskellige udtryk kunne der være, som venter på at blive opdaget? Plantelivet danner grundlag for vores eget liv, og alligevel er det som om, det er meget lettere for os mennesker (i hvert fald i vores egen kultur), at finde historier om os selv, nogen gange med det som vi kalder naturen som baggrund, hvor landskabet og planterne er henvist til en dekorativ rolle som kulisser.

Efter os selv kommer dyrene (især i børnefortællinger), planterne har sidstepladsen, når det gælder om personlig, følelsesmæssig eller dramatisk bevidsthed, og det uanset hvor forbundne det er, vi er, med planterne.

Uden planterne var der ingen fotosyntese, ikke noget liv og ingen verden, som vi kender den.

Det er ingen overdrivelse at sige, at vi er mindst lige så forbundne med planterne, som vi er med vores mor og far, og alligevel oplever de fleste en afstand, hvor planternes liv langt fra er lige så vedkommende, som vores familie, vores venner og vores kæledyr – eller er del af vores særlige interesser.

Hvorfor?

Hvordan skaber vi nærhed til plantelivet?

Hvad med plante dramaer, plante danse, og plante fortællinger?

Hvordan finder vi ind til essensen i vores planterelationer og relationerne mellem planterne?

Hvordan får vi disse relationer til at vise sig?

Der må være uanede skatte

Hvordan finder vi gemmerne – og hvad vil vi finde i dem, når vi åbner dem?

Hvis vi kan

Hvordan lukker vi dem op?

Illustration af Corinna Sargood

Tale of an old Woman (Bondes, Africa)⁵, En kvinde vil fælde et træ. Træet protesterer, fordi det gerne vil leve og giver som kompensation kvinden en flok børn til at hjælpe sig, men kvinden sætter det hele overstyr, fordi hun ikke respekterer børnene, træet gav hende. Fortællingen ender: She dwelt in poverty till she died, because she did not heed the instructions of the tree.

⁵ Historien og illustrationen er fra "Strange Things sometimes Happen", World Faritales edited by Angela Carter.

I folkeeventyr indsamlet rundt om i verden, er der eksempler på vores sameksistens med planterne, tit repræsenteret af træer. I *The Flowering Tree*⁶ (fra Kannada, India) kan en ung kvinde også være et bugnende blomstrende træ, til stor glæde for hendes fattige familie, der sælger blomster på marked. Kongens søn falder i svime over de smukke duftende blomster og bliver så nysgerrig, at han udspionerer familien og ser et træ der ubesværet bliver en kvinde, og en kvinde der igen bliver til et træ. Han bliver dødeligt forelsket. De bliver gift. Hans søstre bliver jaloux, og i et rænkespil meget lig forløbet i *Amor og Psyke* (fra Apuleius) og Isbjørnen Kong Valemon (fra Asbjørnsen og Moe) får søstrene blomsterkvinden overtalt til at overskride de grænser, hun ved, hun skal overholde, hvorved hun med ét forsvinder, og prinsen må gå gennem ild og vand for at redde sin elskede tilbage. Og ligesom i *the Tale of an old Woman*: Når vi føler os hævet over, ser ned på og ikke respektere træerne, planterne, "naturen", så går det os meget dårligt og verden bliver fattigere

.... Ikke at forglemme historien om Daphne⁷ der forvandlede sig til et træ, da Appollo var alt for selvfed. Og jeg kan ikke lade være med at spekulere på, om historien kom fra en ældre historie, hvor hun allerede var træ, før hun viste sig for ham som et femfingret væsen.

Videre i min notesbog er der flere referencer (fra nettet) af folk med fingeren på pulsen:

Olga Tokarczuk, in her acceptance speech to the Nobel Comity, says:

We are all – people, plants, animals and objects – immersed in a single space an infinite number of forms, that are instantly linked to one another.

Ursula le Guin: Storytelling as an art of Redemption.

James Baldwin: Life is a mortal obligation to the universe.

+ a story, from a book, about a *Storytelling Tree*⁸

Dertil kommer selvfølgelig overleveringer og fortællinger fra oprindelige folk rundt om på kloden, der vidner om en indgående forståelse af vores indlejring og sameksistens med alt, hvad der gror og er omkring os.

Sanglinjerne og *Det Talende Landskab*, erfaringer med de før nævnte vision-quests og mere, listen er lang, og fortæller om vores dybeste tilhørsforhold.

I forsøget valgte jeg også at søge efter de sprækker der er, selv i vores vestlige kultur, ind i vores samhørighed med planteverdenen, sammen med mine egne skridt i den retning.

⁶ A.K. Ramanujan, *Folktales from India*, Pantheon Books. 1991

⁷ Læs f.eks.: Ovid, *Metamorphoses*, Penguin Books. 2004.

⁸ Charles de Lint, *Dreams Underfoot*, A Tom Doherty Associates Book. 1993.

Træet

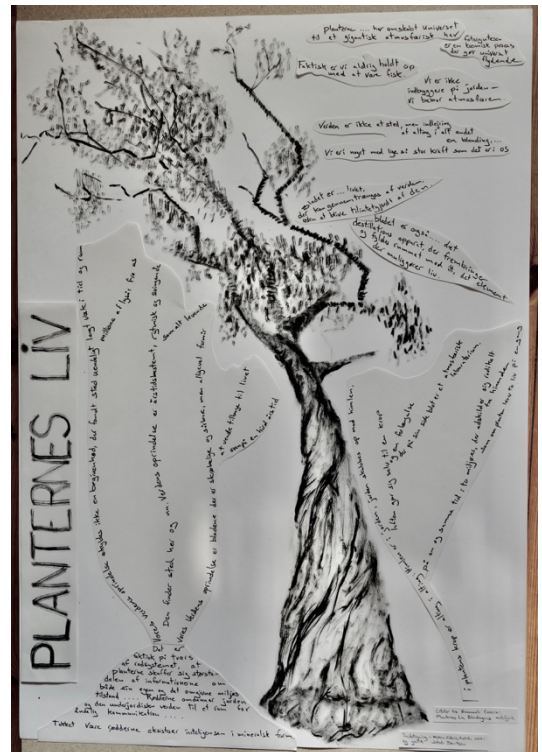
I begyndelsen af juni ligger Becoming Species foto stadig på Forsøgsstationens net-side som forsøgets "ansigt", selv om de ikke længere er med.

Jeg vil finde et nyt billede, og da jeg ikke har noget, vil det sige: lave et nyt billede.

"The dancing Eucalypt" som jeg malede med tusch i bjergene i det vestlige Victoria, Australien, i 2008, bliver udgangspunktet. Billedefladen udvikler sig til en slags bevoksning, hvor Coccia-citater blander sig både som planter, blade og skyer.

Men en ting er en ide, noget andet er, hvordan det ser ud.

Så jeg går væk fra citaterne og bruger, ud over forsøgets titel, nogle af mine egne sætninger og spørgsmål, som lodrette skud ved siden af stammen.

Planternes Liv

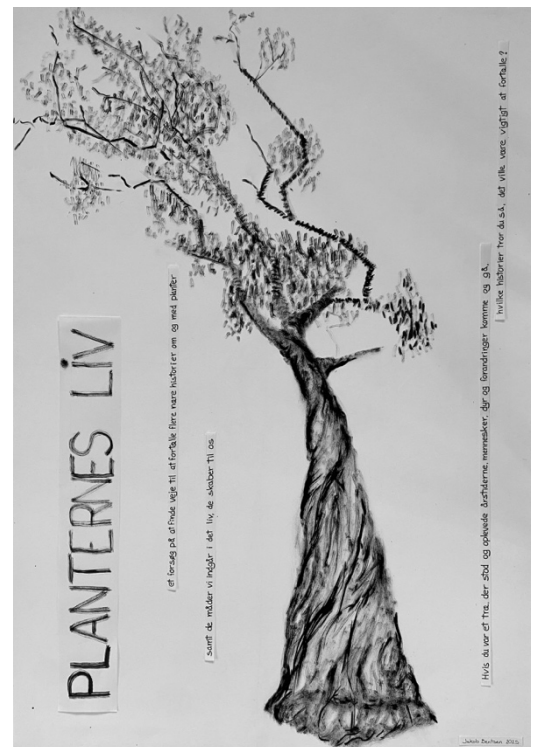
Et forsøg på at finde veje til at fortælle flere nære historier om og med planter

samt de måder vi indgår i de liv, de skaber til os.

Hvis du var et træ, der stod og oplevede årstiderne, mennesker, dyr og forandringer komme og gå,

hvilke historier tror du så det ville være vigtigt at fortælle?

Den visuelle del af processen, er, for mig, også en måde at arbejde på, hvor billedlige udtryk bliver en del af de veje, jeg søger for at komme en afklaring nærmere.

Træet træder frem som fokuspunkt for Planternes liv.

Træet som "talsperson".

Og noget kommer til syne, som måske kan synes som en anekdote, men for mig er en udtalelse fra tidligt i mit liv, helt præcist i 1972, der er svær at komme udenom. Vi er oppe under taget i Théâtre de la Ville på Place du Châtelet (det tidligere Théâtre Sarah Bernard), Paris, et stort rum, med sjove runde køje-vinduer hele vejen rundt.

Jacques Lecoq, står foran sin gruppe af elever, alle med armene hævede over hovedet. Han har lige fået os til at identificere os med træer, der mærker vinden mellem grenene og de dybe rødder under os.

Her må jeg indskyde, at i begyndelsen af 70'erne var Psykodrama (altså det at udleve sine traumer fysisk/dramatisk) det nyeste nye indenfor spændende udfordringer i grænselandet mellem drama og psykologi. Og Lecoq elskede at sætte en finger på ømme punkter og provokere tidens moderetninger.

Han ser længe på os, Lecoq, mens han dvælende trækker sig selv i kravelindingen, virrer rundt med næsen og siger:

"Psykodramaet interesserer mig overhovedet ikke – så længe der er træer."

Udtalelsen lader han bare hænge i luften over os.

Og nu kommer den tilbage i nyt perspektiv, mens jeg er fordybet i Planternes Liv.

Ikke at psykodramaet ikke interesserer mig – tvært i mod, mærkelig nok – men fordi det undrer mig mere og mere, at vores tætte, nej, vores symbiotiske, forhold til planternes liv, ikke afspejler sig i vores bevidsthed. Som om vi konsekvent ignorerer det. Undlader at tænke på det. Glemmer det, fordi hverdagsproblemer og gøremål synes så altoverskyggende vigtige.

Men ikke desto mindre er træet, og med det, Livets Træ, et tema, både i vores og andre kulturer.

Her følger nogle nedslag.

Ask Yggdrasil sidder på en tung plads på vores breddegrader.

Fra Andrea Heilskovs oversættelse af Vølvens Spådom i hendes bog, Vølv:

Yggdrasils Ask
skælver
det gamle træ jamrer
jætten gør sig løs
den der går på
hel-vejen
skæmmes og ædes
af Surts søn

Hvad er det med aser?
hvad er det med alfer?
morgengry i jættehjem
guder på tinge
dværgene stønner
ved deres stendøre
klippekluge konger
ved I det nu eller hvad?

Synkoperede allitterationer.

Hvornår, tænker jeg, er der mon nogen der rapper Vølvens Spådom?

Det ville der da være noget krudt i....

To teater referencer

I det japanske Noh Teater var der altid malet et frodigt fyrretræ på bagvæggen. Påmindelsen om vores tilhørsforhold til atmosfæren, vi lever i, var dekoration til alle forestillinger. Men det blev selvfølgelig slet ikke formuleret på den måde.

Noh stykkerne handlede tit om spøgelse og dæmoner, der går igen på grund af deres ulykkelige skæbne, som en omrejsende person, eller munk, konfronteres med og søger at stede til hvile. Katarsis teater – at tage publikum med i et renselsesforløb.

Et andet sted, hvor træet er eneste dekoration, var i Beckets egen opsætning af *An Attendant Godot*, hvor han fik sin ven billedhuggeren Alberto Giacometti til at udforme træet, ikke som malet kulisser, men som en skulptur på scenen.

Fra: *Den Hemmelige Tradition i NO*. Odin Teatret. 1971.

Og nu vi er ved stykket. Hvem er det Vladimir og Estragon venter på? Godot. Selvom stykket er skrevet på fransk, var Beckets fødesprog jo engelsk, og han oversatte selv stykket til *Waiting for Godot*. God på engelsk betyder jo gud, og ot lyder som odd. God-odd. Den mærkelige gud? Og som efter krigs fortælling, udgivet i 1952 og del af den absurde bølge i Paris, er det måske ikke så mærkeligt. Men valget af et træ, Livets Træ, som eneste dekoration, er tankevækkende. Livets Træ (midt i mellem at springe ud – eller gå ud) står der som sit eget spørgsmål. Hvor? Hvor foregår det og hvordan er Vladimir og Estragon kommet der? De ved

An Attendant Godot, Théâtre de l'Odeon, 1961 (Fondation Giacometti)

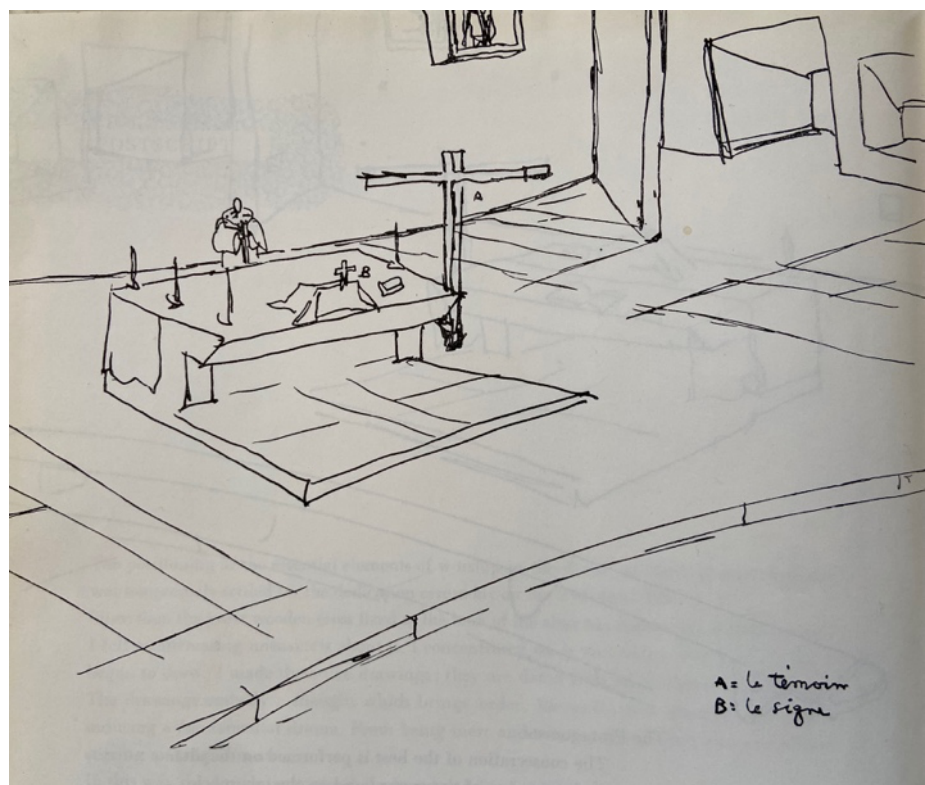
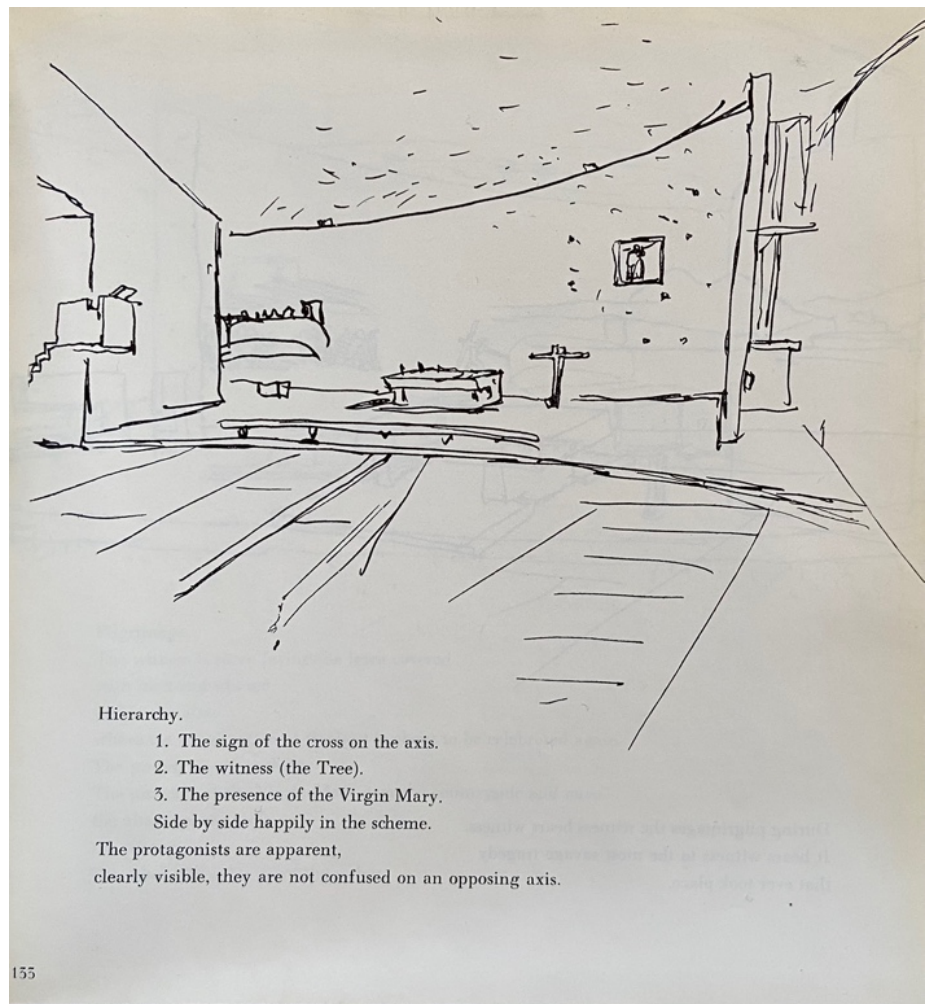
det ikke selv. Og Becket ville sandsynligvis benægte, hvad jeg fremfører nu, men for mig er det nærværende at spørge, om de ikke er døde – og forundrede, om det ikke er Beckets bud på efterlivet – hvad betyder det, og er der overhovedet noget svar på spørgsmålene? Nej, selvfølgelig er der ikke det, for spørgsmålene er vigtigere end svarene.

Ronchamp

Da Le Corbusier genbyggede kapellet der havde ligget på en bakketop i Ronchamp (Alcase, Frankrig) i 1950'erne. Foreslog han at krucifikset ved alteret skulle være et træ - og han endte med at få lov til at lave et træ, som han kalder "vidnet" der står mandshøjt ved siden af alteret (stiliseret hen i retning af et kors), her vist på Corbusiers egen tegninger fra den engelske udgave af den lille bog, han selv lavede om kirken.

På siden i bogen før, tegningerne vi ser her, beskriver Corbusier, hvordan et lille kors står på alteret i salens midterakse og:

"... close by and obliquely sited, upright and in full size is the witness, the Tree, upright and imbedded in the ground".

Forberedelserne til præsentationen af forsøget

Men hvordan kunne jeg præsentere min vifte af tanker og ideer for medlemmerne på forsøgsstationens Platform den 21. juni?

Mine første overvejelser gik på, at bruge PowerPoint (eller lysbilleder) sammen med et narrativ om vores plantelivs-symbiose.

En anden måde, ville være at præsentere min undersøgelse som en slags historiefortælling/storytelling. Her følte jeg at PowerPoint og lysbilleder, selv om de kunne være flotte at se på, ville overskygge historiefortællingens grundlæggende muligheder. Fordi et af de essentielle elementer i historiefortællingen, efter min overbevisning, er at skabe billederne inde i tilhørernes egne sind, og det kræver en form for ro eller afklaring i det visuelle rum som tilskuere/tilhøre befinder sig i, og som de udvendige (og i høj grad de elektroniske) billeder let kan forstyrre.

Så jeg valgte at udelade det meste af min visuelle research i præsentationen, selv om det havde været en vigtig del af min egen orientering i forsøget. Det, tænkte jeg, ville jeg så kunne omtale og vise i rapporten. Altså her.

Men er det overhovedet muligt at bruge research materiale, som en slags "Historiefortælling"?
Hvad end svaret er, så var det det jeg ville forsøge.

Jeg valgte altså den direkte fortælling – støttet af en enkel scenografi med elementer fra min research, billedmateriale jeg selv havde frembragt, tegnet, malet og skrevet, sammen med bøgerne jeg havde brugt.

Bag mig langs væggen:

- "The dancing Eucalypt" (se rapportens forside) hæftet op på en spånplade.
- Et staffeli med kridttegningen "Rum og Krop" (se rapportens sidste side).
- Samt et lille bord med en stabel af bøgerne jeg havde støttet mig til i undersøgelsen (se Anvendt Litteratur, sidst i rapporten).

Og derudover lagde jeg udvalgte og vejledende notater på A4 ark ud på gulvet foran mig i form af et træ, som jeg kunne bevæge mig rundt i under præsentationen og forholde mig åbent til, efter behov, som del af formidlingen.

Mit eget udgangspunkt er, selvfølgelig, at det hører med, at kunne det hele uden ad, især i historiefortælling. Men jeg vidste, der var så meget i projektets formidling, jeg var usikker på, at jeg var nødt til at udlægge holdepunkter.

Så det blev også en del af forsøget, at lægge noterne ud på gulvet, formet som et træ, apropos, som jeg gik (klatrede) rundt i og samlede de blade, op der skulle have særlig opmærksomhed.

Derefter ville jeg involvere de tilstedeværende, ved at få alle til at rejse sig og deltage i en levende drømmerejse, hvor vi alle bliver til træer, der står og gror imellem hinanden.

Det hele skulle sluttet af med en samtale.

Platformen

Det følgende er en beskrivelse af, hvad jeg endte med at lægge vægt på ved fremlæggelsen på Forsøgsstationens Platform den 21. juni 2025.

Først fortæller jeg om Becoming Species og de forsøgsintentioner, der ikke blev til noget, og derefter hvordan især læsningen af Coccias, Planternes Liv, sendte mig videre og ind i en undren over, hvordan det kan være, at selv om vi ved at planterne giver os vores livsgrundlag, tænker vi mest på plantelivet som en selvfølge, der enten er del af produktionsapparatet, som vi synes vi har ret til at udnytte, eller også betragter vi det som "natur", noget udvendigt vi bevæger os rundt i som akavede turister, når plantelivet er så meget del af os selv?

Vi er del af det, og det er del af os.

Planterne er på mange måder vores allernærmeste familie.

Jeg synes det er en mangel og en kulturel fattigdom, at vi har så få fortællinger, sange, romaner, dramaer, teaterstykker og danseforestillinger om planter og planterelationer.

Der er noget der gør at vores plante-symbiose let glider ud af bevidstheden.

Vi ved endda nu at planter er intelligente, de kommunikerer under jorden og i mellem sig over jorden. Og alligevel er det ikke så længe siden at man afviste indfødte kulturer, hvor planter også kan være shape-shifters, der viser sig som "væsner med fem fingre", som kommer ud mellem os, interagerer og fortæller os om livet fra deres perspektiv.

Hvor er alle de historier i vores kultur? tænkte jeg.

Hvordan lære vi at lytte de rigtige steder, for at få saftige plantehistorier, sagaer, kammerspil, romancer, levnedsskildringer, plantekrimier, musicals, vi kan videregive.

Der er meget vi kunne lære af i indfødte og aborigine kulturer, b.la. taler de oprindelige australiere og om hvordan, de store historier ligger på lur i landskabet og venter på at et egnet bytte kommer forbi (at være egnet vil sige, en der er god til at videreformidle historien), ligger og venter – bag ved det næste træ, eller i buskene derovre eller måske i bevoksningen nede i dalsænkningen, venter de på det rette bytte. Så hvis du gerne vil fortælle historier, skal du være historien værd.

Hvilket er noget fundamentalt andet end vores vestlige *skriveblokader*.

Her gav jeg de tilstedeværende hver et kort og noget at skrive med, så de kunne nedfælde eventuelle ideer, inspiration eller interessante minder, undervejs. Og jeg nævnte samtidig at jeg til sidst gerne ville invitere allesammen med på en lille plante-rejse.

Planternes blade skaber atmosfæren, det vil sige et rum vi kan leve i.

Atmosfæren som vi er indlejret i ligesom fisk og gopler i vandet. Det glemmer vi og tror tit at vi er helt alene. Nej, atmosfæren holder os, den kommer ind i os, den er i os i vores krop og lunger, vi er del af den, som vi er del af hinanden, som alt er del af alt andet. Verden gennemtrænger os, og vi gennemtrænger den.

Engang (i 1985) hvor jeg stod og tegnede efter model, opdagede jeg, at personen og rummet også er del af hinanden og hvordan rummet griber ind i kroppen og kroppen griber ind i rummet. Det havde jeg ikke set ofør. Jeg tegnede hvad jeg så.

(Her viser jeg tegningen, Rum og Krop, på staffeliet bag mig – se tegningen sidst i rapporten).

Med den grønne farve beskrev jeg rummet og med den røde, kroppen. Det var deres samhørighed, der interesserede mig og hvordan rum og krop, som vi plejer at betragte som separate enheder, er del af hinanden.

Coccia taler om atmosfæren som et blandingsrum, hvor tingene blander sig uden at miste deres identitet. Men det var jo slet ikke formuleret i mig (eller for mig) på det tidspunkt, jeg prøvede bare at tegne, noget jeg lige havde lagt mærke til.

Der findes zen historier om altings integration – i livet, i verden, i atmosfæren – om hvordan vi er så meget del af det hele, at vi ikke kan sige om det er vinden, der bevæger flaget, eller flaget der bevæger vinden.

Digteren Charles Causley skrev også om det forhold, hvor alting påvirker hinanden så meget, at det er umuligt at sige, hvor det egentlig starter.

I am the song that sings the bird.

I am the leaf that grows the land.

I am the tide that moves the moon.

I am the stream that halts the sand.

I am the cloud that drives the storm.

I am the earth that lights the sun.

*I am the clay that shapes the hand. I am the word that speaks the man*⁹.

Men tilbage til planterne.

I klassiske japanske haiku er der mange digte om planter og blomster, hvor der ikke er nogen tvivl om at betragteren (digteren) og planten er helt jævnbyrdige og i "øjnehøjde". Der er ingen fornemmelse af at den der betragter, altså mennesket, er mere intelligent eller på andre måder, hævet over planterne. Listen af sådanne digte er meget lang, men lad os her fokusere på

Uejima Onitsura (1661 – 1738)

De blomstrer og

vi ser på dem og så

*falder de og så*¹⁰

For mig handler digtet om at dele skæbne – og at spejle hinanden.

Her er det personen der betragter planten.

Det kunne også have været omvendt, der kunne have stået:

Vi blomstrer og

de ser på os og så

falder vi og så

Som med de store træer.

Vi er fulde af energi. Vi står under træerne. Vi går væk. Vi dør.

Og så kommer andre og står der under deres grene.

⁹ Charles Causley, Collected Poems. Farber and Farber, 1999

¹⁰ The Penguin Book of Japanese Verse. Penguin Books 1964 -1977

Selv om animismen længe har været foragtet som "primitiv tankegang" findes der sprækker i vores vestlig kultur, som vi kan lægge øret til og høre planternes stemmer igennem.

Heinrich Heine (der levede fra 1797 til 1856) fortæller i et digt, hvordan han går rundt i haven en sommermorgen, og blomsterne ser medlidende på ham og siger: Du må ikke være vred på vores søster, du triste blege mand. Der er ingen forklaring, eller undskyldning. Han siger ikke, jeg var så vred den morgen, fordi min kæreste havde svigtet mig, at jeg gik og sparkede, så blomsterhovederne fløj – eller, at han havde haft en mærkelig drøm, hvor blomsterne talte til ham. Der er ingen undskyldninger eller bortforklaringer, kun at blomsterne blander sig ind i hans liv, irttesætter ham og laver lidt sjov – din selvhøjtidelige melankolske fyr – på en meget kærlig måde. Som om de ser lige igennem ham, og han forbavses af deres undre over hans indadvendte fortvivlelse. Meget sødt og generøst.

Robert Schuman skrev en indlevet melodi til digtet, så det må have givet genklang hos ham også.

Am leuchteden Sommernorgen

Geh' ich im Garden herum.

Es flüstern und sprechen die Blumen,

Ich aber wandle stumm.

Es flüstern und sprechen die Blumen,

Und schau'n mitleidig mich an:

"Sei unsrer Schwerset nicht böse,

Du trauriger, blaser Mann."¹¹

Hvorfor skal det gå ud over os, at du er vred på verden?

Walt Whitman skriver om en lille bevoksning af egetræer ikke så langt fra hvor han bor, hvor han holder af at sidde op af et træ og arbejde. Han er lige fyldt 60 et par dage før, så vi er i 1879, det er juni og "tulipantræet blomstrer – skovens Apollo" og han fortæller at han har haft en drøm her. Hvor han så sine yndlingstræer "træde ud og promenere op og ned og rundt. Meget forunderligt. Med en hvisken fra en da han kom forbi:

– Vi gør alt det her ved denne lejlighed, undtagelsesvis, kun for dig"¹²

I begge disse udsagn både fra Heine og Withman, får jeg fornemmelsen af at planterne der bliver beskrevet, ved meget mere om os end vi forventer, og selv om de, så vidt vi ved, ikke har øjne at se med, ser de os og bevidner os på en uventet måde.

¹¹ Fra Oxfordsong.org

¹² Walt Whitman, Complete Poetry and Collected Prose, The Library of America. 1982

Rane Willerslev fortæller¹³ om sin kærlighed til et bøgetræ i Tisvilde Hegn. Når han går der hen, fejrer han træet med, alkohol, slik, tobak, farvede pyntebånd og improviserede digte.

Og nogle gange i drømme kommer træet til ham i kvindeskikkelse og de elsker.

Rane Willerslevs beskrivelse, får mig til at huske en oplevelse for mange år siden i 1987 eller 88. Det er nytårsaften. Jeg har købt en flaske Veuve Clicquot, Sec. og kører på cykel ud i Dyrehaven, uden bagtanker, udtalt dagsorden eller planer, men bare for at gøre noget særligt. Jeg finder den store eg i mørket, som min far viste mig, da jeg var barn og deler flasken med træet. Skål. En sjat til rødderne – og en til mig o.s.v. hele vejen rundt. Sidde op ad træet. Se ud i natten. Med både stilhed og fyrværkeri. Raketter lige over trætoppene ude bagved skoven. Deler. Skåler. Drikker. Deler.

Nogle år senere (omkring 1996) hvor jeg underviser på Gøglerskolen (nu AFUK), spørger eleverne om vi ikke skulle lave noget "spirituelt" i en uge. Det gjorde vi, med alle mulige aktiviteter, jeg husker især Dervish Twirling og en del Tai-chi Walking. I slutningen af ugen mødes vi tidligt, kl 5 om morgenen, kører til Klampenborg og går ud til egetræet (der hvor jeg havde tilbragt nytårsaften) med termokander og rundstykker.

Efter vi har nydt den varme kaffe og morgenbrødet, spredes vi ud over engen. Det er sidst i september eller tidligt oktober. Hjortene brøler rundt om os i morgenlyset, mens vi går vores langsomme tai-chi-walking, nede i knæ glider vi ligesom tågen i næsten stilstand.

En af eleverne, Maja, går for sig selv længere væk. Hun bliver derude temmelig længe, en time måske mere.

Og hun fortalte, sener, at mens hun gik for sig selv, super langsomt. I træning havde hele gruppen lavet omvendte konkurrencer, hvor det gælder om at komme sidst fra den ene væg til den anden og den sidste er vinderen. Man skal bevæge sig hele tiden. Det kan være udfordrende. Men en ting er sikkert, kroppen bliver meget roligt varmet op, og kropsen energien presset op i høje svingninger.

Mens Maja går der, ser hun en kronhjort med kæmpe gevir, der står lidt væk foran sine 4-5 hinder og betragter hende. Hun bliver ved at "gå". Og efter lidt tid kommer han nysgerrigt nærmere med sine store brune øjne. Maya "går". Han skridter omkring, som om han vil trække hende hen til hinderne og invitere hende til at komme med. Maya fortsætter sin "gang". Meget klogt tror jeg. For hvis hun havde afbrudt sin tilstand, og blevet almindeligt menneske for hurtigt, var han nok blevet forskrækket. Lidt senere må han have indset, at det ikke ville lykkes og trækker sig tilbage til sin gruppe og forsvinder.

Min pointe med at fortælle disse historier, er, at når vi på denne måde går på eventyr ind i bestemte områder, af det vi kalder "naturen", er det nødvendigt at lytte til de svar, der måtte

¹³ Mit magiske Træ, Rane Willerslev, Forlaget Grønningen 1, 2020

komme, hvordan de så end kommer til udtryk. Hvilket jeg synes rimer med de indfødte folk der siger, at de store historier ligger på lur efter os, og det op til os at være i stand til at modtage dem.

Så selv om dette handler om planter og træer, siger jeg, at det er vigtigt at være åben for hvad der sker i hele miljøet.

En gang i Sverige hvor jeg havde siddet ved en sø i tre døgn, kom jeg på tilbagevejen forbi et egetræ, som havde en lang åben flænge i stammen. I min højde var åbningen omkring 30 centimeter bred og højere oppe forsvandt den i barken mellem grenene. Måske var det på grund af tilstanden efter tre døgnns faste, men jeg så flængen, som om træet inviterede mig ind. Højre skulder først ind i den smalle klemme, brystkassen kunne lige følge efter, jeg måtte dreje fødderne og trække dem ind med hælene, dreje hovedet, baghovedet følte sig frem, helt ind i den smalle kile, næsen vendt mod åbningen. Inde i træets kærne, kunne jeg mærke, hvordan det klemte om mig, når grenene bevægede sig i vinden, maste stammen sig sammen. Vinden der tog fat i løvhænget og førte grenene i den ene retning, så en anden og drejede dem igen en ny vej, blev til forskellige måder som stammen vred og pressede mig på. Stammens bevægelser fortalte præcist, hvordan trækronen bevægede sig, som om min bevidsthed kunne bevæge sig højt op og ud i de mange grenes vinkler, kurver og forgreninger. Rodnettet under mig, der spejlede kronen ned i jordens faste summende liv, og holdt stammen, mig, forankret og stabilt, langt ned og ud, i røddernes både stærke og søgende greb.

Til slut i min præsentation for Platformen tog jeg alle de tilstedeværende med på en rejse som træer.

Vi var træer. Et lille samfund af træer, en skov eller lund:

Forestil jer et træ, et træ I kender og holder af. Noget I kan identificere jer med.

Hold armene op. Forestil jer at lige som de to grene I kan mærke fysisk, har I mange grene ud af stammen, hele vejen rundt – med blade på.

Mærk vinden rundt om grenene og i mellem dem og bladernes bevægelser.

Mærk hvordan der nedenunder stammen er en anden krone, der rækker ind i jorden.

En trækrone for oven og en for neden, som lever du to liv, samtidig. To liv bundet tæt sammen. Det ene i total mørke, det andet er i luften, hvor solens stråler rammer bladene. Dagen og natten skifter. Og føl i bladene hvordan de kan suge solens stråler, og blande det med vandet, der kommer op gennem rødderne og stammens bark.

Ilten strømmer ud af jeres blade. I skaber den levende verden lige nu.

Forestil jer grene med blade der rækker ud mange steder fra jeres kroppe en kæmpe klokke af blade der producerer nærende luft hele vejen rundt.

Og under jorden hvor jeres anden krone af rødder strækker sig ind i jorden. Store tykke rødder, tyndere og tyndere der peger ud i meget fine sarte netværk, der med utrolig styrke, nysgerrighed og intelligens finder veje gennem selv den hårdeste jord, rundt om sten, mellem sandkorn – intelligens, som I også bruger, når I møder andet liv, rødder, mycelier, dyr og insekter, orme. Hvor information bliver kommunikeret og delt. Træer hjælper også andre træer, der måtte have brug for hjælp, næring eller andet...

I kan hjælpe hinanden under jorden. I er del af et stort netværk af kommunikation.

Rødderne har fra gammel tid været sammenlignet med vores hjerner. Vi holder dem over kroppen, træerne – nede i jorden.

Mærk dialogen under jorden, mens årstiderne skifter.

Det bliver vinter. Forår. I blomstrer. Sommer igen. Frøene fra jeres grene spredes, frø der hver i sær er en lille kapsel af intelligens, som I sender ud i verden, før det bliver efterår og vinter igen.

Og det er her, hvor jeg gerne vil spørge jer: hvilke historier I tror at træerne gerne selv ville fortælle, hvilke historier er vigtige at fortælle videre – hvilke historier vil træerne gerne videregive til jer, som I skal fortælle?

Jeg sluttede rejsen hvor vi var træer af, og bad alle om at vende tilbage til salen vi stod i.

Det var meningen at jeg ville slutte af med en samtale med de tilstedeværende, men da øvelsen med platformsdeltagerne var overstået, gik noget galt for mig.

Jeg troede jeg var sen på den og stoppede fremlæggelsen, til stor ærgrelse for mig selv.

Konklusion

Min beslutning om at koncentrere forsøget om det emotionelle materiale omkring vores symbiotiske forhold til planteverdenen, synes jeg stadig væk er vigtig, fordi jeg ikke tror, vi for alvor kollektivt kan forandre vores balancer til klimaet, uden at vi forstår, at der er mere end et rent rationelt forhold mellem planterne og os selv. Rane Willerslev siger et sted, at vi snyder os selv, hvis vi reducerer naturen til et naturvidenskabeligt projekt. Og det synes jeg støtter op om den emotionelle tilgang, som jeg føler vi mangler i vores menneskelige-natur-genoprettelse.

Da jeg først gik i gang med opgaven alene, var det som om den blev ved med at vokse. Omfanget var slående – og ved at slå mig ud. Det burde måske ikke have overrasket, men mængden af mulighederne, er så stor, og emnets rigdom næsten ikke til at fatte. Dette er kun en begyndelse. Planternes Liv er et tema, med uendeligt mange veje at gå. Dette var nærværende under hele forsøget. Nogle gange var det som om det lukkede sig om mig, men hver gang, jeg vendte tilbage, viste det sin åbne mangfoldighed.

Helt fra starten af forsøget var det planen at slutte af med at vise, hvor forsøget var nu, ved "Platformen". Så præsentationen var vigtig, og jeg ville ønske, at jeg havde skåret endnu mere i materialet, både for at give præsentationen mere ro og for at have haft mere tid til at få feedback bagefter.

Forsøgs-præsentationen blev afsluttet alt for hurtigt. Jeg fik aldrig spurgt de tilstedeværende om, deres reaktioner og tanker i forhold til min påstand om, at vi mangler følelsesmæssige udtryk for vores tilknytning til plantelivet?

Det blev jeg først rigtig klar over bagefter. Og det ville have gjort en stor forskel. Jeg har efterfølgende haft fornemmelsen af, at forsøget aldrig blev rigtig afsluttet.

Af andet jeg gerne ville have undersøgt sammen med dem, der deltog i Platformen, var om det for dem gav mening, at stå og identificere sig med træer – for jeg føler selv at det kunne udbygges.

Og lige sådan med kortene jeg delte ud, som man kunne skrive tanker, reaktioner og indfald ned på. Gav det mening – kunne det have fungeret bedre, hvis der havde været mere tid til det – eller var det mere en unødigt distraktion?

Et spørgsmål mere, som jeg gerne ville have spurgt indtil, var hvordan min fremlæggelse af forsøgsmaterialet som Historiefortælling blev oplevet, havde jeg en pointe med at gøre det, eller var det "bare" en anden måde at lave en "lecture-demonstration" på?

Jeg ville gerne have haft samtalerne og hørt svarene.

Efter Forsøget

Den oprindelige forsøgs ide med at arbejde med plantelivet i en større gruppe, synes jeg stadig, det ville være spændende at gå videre med. Hvis 5 eller flere individer er involverede, ville det være muligt at udvikle plantelivs dynamik, som mønstre af mange kroppe, kæder og konstellationer, der kan udtrykke retninger, energier, variationer og sameksistens på måder, hvor den enkelte krop i rummet hurtigt kommer til kort.

En andet mulighed ville være at videreudvikle forløbet hvor alle tilstedeværende står på gulvet som træer, lige som i dette forsøg, men hvor indlevelsen i at være træer sammen i en skovbevoksning er hovedformålet, så vi sammen tager på en længere rejse, og således at de allerfleste nødvendige informationer kan gives men vi alle "står der og vokser" og mærker samværet igennem vores rodnets kommunikation, og også det der sker i rummet imellem træerne, hvor biologerne kan registrerer at der også foregår kommunikation, selv om de endnu ikke ved hvordan det foregår.

Et tredje scenarie starter helt konkret efter nytår 2026, hvor vi (to personer) mødes en gang om måneden på et vildtvoksende sted, som vi vil vende tilbage til og studere (eller være med) igennem 12 måneder.

Arbejdstitel: Plant Embodiment.

Anvendt litteratur

- Ronald M. Brendt and Cathrine H. Brendt. The Speaking Land. Inner Traditions International Rochester, Vermont. 1994
- Sally Butler. Our way, Contemporary Aboriginal Art from Lockhart River. University of Quinsland. 2007.
- Angela Carter. Strange Things sometimes still happen. Farber & Farber. 1993.
- (eller) Angela Carder's Book of Fairy Tales, Virago Press. 2007.
- Charles Causley. Collected Poems. Picador. 2000.
- Phillip Clarke. Where the Ancestores Walked. Allen&Unwin. 2003.
- Emanuelle Coccia. Planternes Liv. Hans Reitzels Forlag. 2022.
- Le Corbusier. Ronchamp. Euvre de Notre Dame du Haut. 1957/1975.
- Steven Foster with Meredith Little, The Book of the Vision Quest, A Fireside Book, Simon & Schuster. 1992.
- Allison Galbraith and Alette J. Willis. Dancing with the Trees. The History Press. 2017.
- Donna Haraway. Situeret Vide. Forlaget Mindspace. 2018.
- Et Cyborg Manifest. Forlaget Mindspace. 2020.
- Storrytelling for Earthly Survival. Icarus Film (findes på Youtube). 2016.
- Andrea Heilskov. Volve. Forlaget Uro. 2021.
- Charles de Lint, Dreams Underfoot, A Tom Doherty Associates Book. 1993.
- Federico Garcia Lorca. Zigøjnerballader. Wivels forlag 1952, Gyldendal 1965.
- Robert Moss, Active Dreaming. New World Library. Novato. California, 2011.
- Jacqline Memory Paterson. The Tree Wisdom. Thorson/Harper Collins. 1996.
- The Pinguin Book of Japanese Verse. Pinguin Books. 1964/1977.
- A.K. Ramanujan, Folktales from India, Pantheon Books. 1991.
- Lisa Schneidau. Woodland Folktales of Britain and Ireland. The History Press. 2021.
- Merlin Sheldrake. Svampenes forunderlige Liv. Gyldendal. 2021.
- Karl-Erik Svieby and Tex Skuthorpe. Treading Lightly. Allen&Unwin. 2006.
- Sharyn Rohlfson Udall. Carr, O'Keefe, Kahlo. Yale University. 2000.
- Rane Willerslev. Mit magiske Træ. Forlaget Grønningen 1. København K. 2021.
- Walt Withman. Complete Poetry and Collected Prose. The Library of America. 1982.
- Peter Wohlleben. Træernes hemmelige Liv. Peoples Press. 2015.
- Tyson Yunkaporta. Sand Talk, How Indigenous Thinking can save the World. Tex Publishing Melbourne Australia, 2019.

Mens jeg udførte denne tegning, oplevede jeg hvordan personen, der sad model, og rummet omkring, både spejlede hinanden og greb ind i hinanden. Kroppen og rummet var kun delvist adskilte. Jeg valgte at "beskrive" det jeg så som krop med rødt og rummet, atmosfæren, med grønt.

Rum og Krop (Pastelkridt, The New York, (1985). Jakob Bentsen.